

Postanowienie z dnia 14 kwietnia 1999 r.

II UKN 178/99

1. Brak należytej reprezentacji strony w rozumieniu art. 401 pkt 2 KPC występuje wtedy, gdy przedstawiciel ustawowy strony nie mającej zdolności procesowej utracił ten przymiot, nie oznacza natomiast braku pełnomocnika procesowego.

2. W sprawie ze skargi o wznowienie postępowania wniesionej po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku, nie jest dopuszczalne przywrócenie terminu do jej wniesienia według zasad określonych w art. 168 i następnym KPC.

Przewodniczący: SSN Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 1999 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy ze skargi Zbigniewa K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o wznowienie postępowania, na skutek kasacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 września 1998 r. [...]

postanowił:

oddalić kasację.

Uzasadnienie

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach postanowieniem z dnia 15 lipca 1998 r. odrzucił skargę Zbigniewa K. o wznowienie postępowania w sprawie [...] o rentę inwalidzką, w której została wnioskodawcy przyznana renta inwalidzka z ogólnego stanu zdrowia, a nie z tytułu wypadku przy pracy. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego, skarga powoda nie ma oparcia w którejkolwiek z podstaw wznowienia przewidzianych w art. 403 KPC, wobec czego z mocy art. 407, art.

408 i art. 411 KPC podlegała odrzuceniu.

W zażaleniu na powyższe postanowienie wnioskodawca zarzucił, że podstawą skargi o wznowienie postępowania jest nieważność postępowania. Dlatego nie jest przeszkodą do jej rozpoznania okoliczność, że od zakończenia postępowania w sprawie [...] minęło 5 lat. Gdyby Sąd Apelacyjny nie podzielił tego stanowiska, wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi.

Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 15 września 1998 r. oddalił zażalenie.

Sąd drugiej instancji uznał za trafne stanowisko Sądu Rejonowego co do tego, że skarga wnioskodawcy nie została oparta na którejkolwiek podstawie wznowienia. Z akt sprawy [...] Sądu Wojewódzkiego w Kielcach wynika bowiem, że wnioskodawca był obecny na rozprawie w dniu 27 stycznia 1989 r., po której zapadł wyrok. Wyrok ten został mu następnie doręczony wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o trybie złożenia podania o rewizję nadzwyczajną. Z akt wymienionej sprawy w żadnej mierze też nie wynika, że wnioskodawca był pozbawiony możliwości działania, gdyż miał zachowaną zdolność do czynności procesowych i faktycznie brał udział w sprawie. Gdy chodzi o termin pięcioletni do wniesienia skargi określony w art. 408 KPC, to ma on charakter prekluzyjny, co uniemożliwia stronie wniesienie skargi po jego upływie, z wyjątkiem sytuacji, gdy przyczyną wznowienia jest pozbawienie strony możliwości działania lub brak jej należytej reprezentacji. Termin z art. 408 KPC nie może być także przywrócony.

Od postanowienia Sądu Apelacyjnego wnioskodawca złożył kasację, którą oparł na zarzutach naruszenia następujących przepisów postępowania: art. 5 i art. 117 § 1 KPC wskutek zaniechania przez Sądy udzielenia mu wskazówek co do terminów złożenia skargi o wznowienie postępowania oraz co do potrzeby ustanowienia pełnomocnika z urzędu ze względu na nieporadność wnioskodawcy i art. 401 pkt 2, art. 403 § 2, art. 408, art. 410 i art. 411 KPC przez oddalenie zażalenia wnioskodawcy przez Sąd Apelacyjny na postanowienie Sądu Wojewódzkiego o odrzuceniu skargi, podczas gdy powinno nastąpić rozpoznanie skargi. W sprawie [...] o rentę inwalidzką wnioskodawca bowiem nie był reprezentowany przez pełnomocnika, choć było to konieczne. Zatem Sąd Wojewódzki powinien wyznaczyć mu pełnomocnika z urzędu, czego nie uczynił. W takiej sytuacji Sąd Apelacyjny powinien obecnie uznać, że ograniczenie z art. 408 KPC dotyczące terminu nie ma zastosowania względem wnioskodawcy. Ponadto wynik badań diagnostycznych przeprowadzonych w 1994 r.

przez Instytut Psychiatrii i Neurologii wskazuje na to, że zaistniały okoliczności, które „wskazują na podstawę wznowienia postępowania” określoną w art. 403 § 2 KPC.

Przytaczając powyższe zarzuty, wnioskodawca żądał uchylenia zaskarżonego postanowienia oraz uchylenia poprzedzającego je postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Kielcach z dnia 15 września 1998 r. i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o zasądzeniu wynagrodzenia za udział w postępowaniu kasacyjnym pełnomocnikowi działającemu z urzędu.

Sąd Najwyższy uznał, że kasacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie z następujących powodów.

Zarzut naruszenia przepisów art. 5 i art. 117 § 1 KPC jest niejasny. Według art. 393 § 1 KPC kasację wnosi się od orzeczeń sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie, co oznacza, że jej podstawę może stanowić naruszenie prawa materialnego lub procesowego popełnione przez ten sąd. Gdy chodzi o naruszenie prawa procesowego, może ono polegać bądź na uchybieniach sądu drugiej instancji z zakresu „własnego” postępowania, bądź na niezwróceniu uwagi na uchybienia sądu pierwszej instancji podniesione w formie zarzutu w apelacji lub zażaleniu przez stronę wnoszącą środek zaskarżenia. Przy takim rozumieniu naruszenia przepisów postępowania nie można uznać, że Sąd Apelacyjny wydał zaskarżone orzeczenie z naruszeniem art. 5 i art. 117 § 1 KPC. Wnioskodawca bowiem złożył w postępowaniu przed Sądem Wojewódzkim obszerne wyjaśnienia, które wykazały jego dobrą orientację w sprawie, a nawet znajomość niektórych przepisów prawa. Nie zgłosił natomiast wniosku o ustanowienie dla niego adwokata lub radcy prawnego z urzędu, jak tego wymaga art. 117 § 1 KPC.

Jeżeli natomiast zarzut naruszenia art. 5 i art. 117 § 1 KPC odnosi się do postępowania w innej sprawie [...], to należy go rozważyć w związku z przepisami o wznowieniu postępowania.

Z art. 408 KPC wynika, że po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia, z wyjątkiem wypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. Pozbawienie strony możliwości działania występuje wtedy, gdy skutek naruszenia prawa procesowego sąd uniemożliwia stronie prowadzenie procesu (np. skutek niezawiadomienia jej o terminach rozprawy). Brak natomiast należytej reprezentacji odnosi się do sytuacji, gdy przedstawiciel ustawowy strony nie mającej zdolności procesowej utracił ten przy-

miot. Brak należytej reprezentacji nie oznacza jednak braku pełnomocnika procesowego. Wbrew więc twierdzeniu wnioskodawcy, Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że żadna z wymienionych przesłanek nie wystąpiła po stronie wnioskodawcy. Wprawdzie występował on w sprawie sam, lecz był zawiadomiony o terminie rozprawy, brał w niej udział, otrzymał odpis wyroku z dnia 27 stycznia 1989 r. z uzasadnieniem oraz pouczenie o możliwości złożenia podania o rewizję nadzwyczajną. Z uzasadnienia wyroku w innej sprawie [...] dowiedział się także, iż Sąd Wojewódzki nie mógł zajmować się kwestią uprawnień do renty inwalidzkiej z tytułu wypadku przy pracy, gdyż sprawą tą nie zajmował się również organ rentowy, a poza tym wnioskodawca, składając wniosek o rentę, nie twierdził, że jego inwalidztwo powstało wskutek wypadku przy pracy. Nie złożył też protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy, który pozwoliłby organowi rentowemu wszcząć postępowanie. Należy ponadto podkreślić, że skarżący posiadał zdolność do czynności procesowych, tj. zdolność do samodzielnego (osobiście lub przez ustanowionego pełnomocnika) dokonywania czynności procesowych w postępowaniu cywilnym. W świetle zatem przytoczonych okoliczności nie ma podstaw do zarzutu, że był pozbawiony możliwości działania. Materiał zawarty w aktach przedmiotowej sprawy oraz innej sprawy [...] nie pozwala także uznać, że był osobą nieporadną w stopniu, który powoduje faktyczną niemożność działania.

Z tych względów, nie jest trafny pogląd wnioskodawcy, że Sąd Apelacyjny naruszył art. 408 KPC. W konsekwencji niewadliwe jest też stanowisko Sądu drugiej instancji, że upływ pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku w sprawie [...] uniemożliwił wznowienie postępowania. Termin zaś z art. 408 KPC nie może być stronie przywrócony według zasad przewidzianych w art. 168 i nast. KPC.

Nieuwzględnienie zarzutu naruszenia art. 408 KPC sprawia, że bezprzedmiotowe stało się rozpoznanie pozostałych zarzutów kasacji. Wymagałyby one bowiem rozważenia wtedy, gdyby skarga o wznowienie postępowania była zgłoszona we właściwym terminie.

Tym kierując się i stosownie do art. 393¹² KPC Sąd Najwyższy oddalił kasację.

=====